

ДАРІНЧИН БЕСТІАРІЙ

Дарина Березина. Факультет. – Київ: Смолоскип, 2017.

Ольга ПОГИНАЙКО

На початку осені у «Смолоскипі» з'явилася нова книжка-переможець літературного конкурсу – роман Дарини Березиної «Факультет». Скажу відразу – це найсильніша, як на мене, лауреатська проза за останні роки, тож – буду хвалити.

Роман оповідає нам про що б ви думали? Правильно – про факультет філології, а якщо точніше, кафедру англістики одного з регіональних вишів країни. Текст складається із десяти логічно завершених і нерозривно пов'язаних між собою історій, кожна з яких має свою головну дійову особу – когось зі співробітників кафедри. 9 з 10, звісно, жінки, і лише декан над ними – немов який-небудь чеширський кіт, утім, кафедральні дівулі називають його куди менш привабливо – «хвостом Росинанта».

Головна героїня, яку цілком не випадково звуть Алісою, потрапляє в цю «країну див» доволі-таки ненароком, як для їхньої кафедри – «талантлива дівочка, треба шанс дати» (а що той талант, коли його на хліб не намажеш...). І провалюється вона в цю нору не мало й не багато, на цілих «шість бісових років». Авторка, що за чистою

випадковістю теж магістр філології і шість років викладала англійську мову в одному з українських вишів (усі збіги географічних назв, власних імен і характеристик, звісно, є абсолютно ненавмисними), подає в книжці не просто сюжети з університетського життя, обрамлені наскрізним початком-кінцівкою, але малює такі виразні й опуклі типи, що для читача є справжня небезпека таки когось упізнати.

Тут вам і білявка-методистка Светік авторка слова «жучка», котра жагуче мріє про собачку з пишним, «як у середньовічній іспанській інфанти, ім'ям, й родовід, довжина якого змусила б ту інфанту накласти на себе руки із заздрощів» – Жюльетт-Кларісу де Помпадур-Крім-Карапель-Чарм. Тут і мама-одиначка Юля, змушена робити вибір між заморськими ліками для доньки-алергіка і «двома штуками» на «днюху» завкафед-

ри. Зате досвідчену Анну-Марію не цікавить ані власний син, ані англійська мова, її цікавлять молоді й красиві студенти, ну ви розумієте, про що я. Поруч за одним кафедральним столом подружки ще зі студентських часів Олена і Олеся. Перша натхненно шукає собі супутника життя «неукраїнського походження», друга пише дисертацію про Кіплінга, яку ось-ось у неї «відіжме» перша. І це не кажучи вже про саму «чирвову королеву» Раїсу Олександрівну, навіть мова її така довершена, що може на рівні позмагатися із українською самого екс-прем'єра Миколи Яновича. І так далі, і тому подібне.

Звісно, я не випадково згадала про «Алісу в країні Див». Алюзії на романи Льюїса Керрولا не обмежуються іменем головної героїні (саме так – «Alice of Wonderland» студенти й називають свою таку «ненормальну» в цьому перевернутому світі викладачку). Вкрай просто відчитати в тексті як інших керролівських героїв, так і його сюжети. Приміром, наукова конференція на кафедрі – не що інше як божевільне чаювання, в куточку якого дрімає з чистим серцем (бо «синочок Юрчик у своїй Москві вчора вже отримав телефоном відповідні вказівки») Сонько – доцент Чорна. А засідання щодо продовження робочого контракту головної героїні – суд, на якому Аліса, звісно, має що сказати, але розуміє: попереду свобода і вона безмежна, як небо.

Втім, мені «Факультет» нагадав ще один літературний жанр, широко відомий у вузьких філо-

живання, дивовижні властивості. Ця інформація супроводжувалася християнськими притчами, і вся розповідь врешті служила алегорією якоїсь чесноти чи гріха. Чеснот у Даринчиному «бестіарії», по правді, вкрай мало, зате пороків, зате гріхів... Тут вам і підробка підписів, і вкрадені дисертації, і знехтувані на користь депутата батьки, і спокушені студенти, і виперті з університету студентки, і зради, і фоні корупція. Незнання викладачами власне англійської в таких обставинах, зрозуміло, проступком не вважаємо, бо нікому вона, та англістика, «сто лет не нада».

Усі ці «дивовижі» описані у романі соковито, авторка добре володіє словом, вдало міняє темп і ритм оповіді відповідно до характеру того чи іншого «звіра», доречно використовує сленг, суржик чи навіть «азірівку», а подекуди навіть, не повірите, літературну українську.

Видавництво означило жанр «Факультету» як соціально-психологічний роман, проте, як на мене, значно краще він підпадає під визначення сатири.

Саме так – це сатира на українську систему освіти. Гостра і до тепна. Якраз така, як треба. Обов'язково дам почитати мамі-вчительці. І вам раджу. □

Цю та інші книжки можна замовити у книгарні «Смолоскип»
Електронна пошта: knyharnia@smoloskyp.org.ua
Телефон: +38 044 425 23 93

логічних колах – середньовічні бестіарії. Останні містили як відомості про справжніх тварин, так і описи вигаданих фантастичних істот, місця їхнього про-

БЕЗ ПАМ'ЯТІ (цикл)

(1) ДЗЕРКАЛО

я була тут колись
любила як дитина
вірила як дитина
знала найбільшу розкіш
бути обтуленою теплим татовим
на добраніч і ковдрою
білою ледь шорсткою

трельяж навпроти ліжка
зберігає на дні свічад
тремкий спогад
про дівчинку з пухнастими косами
в сукні з голубого крепдешину
чи не сплутала шовк
і бавовну те що було з тим що
примарилось чи не плутаю
так постійно?

і була глина в долонях
викопане разом з братами
джерело котре виявилось
підшкурним і швидко
зникло кудись відійшло
не прощаючись

і була старша дівчина сусідка
чомусь цілувала мене
тепла і мокра як липнева злива

Катерина Девдера

Поетка, лауреатка цьогорічної третьої премії на літературному конкурсі «Смолоскипа», гран-прі «Молодої Республіки Поетів», а також лауреатка премії «Кришталева вишня». Катерина Девдера народилася 1990 року на Вінниччині. Авторка книжок «Співприсутність» (2011), «Літери і стихії» (2015). Перекладає з польської. Досліджує творчість Олега Лишеги. Вишукані, метафоричні, багатозначні тексти роблять цю авторку однією з найцікавіших на українській молодій поетичній сцені.

і були калюжі
з таким приємним намулом
і сніг до колін
і змолкі на ковзанці рукавички
штанці змінені вдома
на чисте й тепле вбрання

а на підлозі великий червоний килим
улюблений стіл для сидіння під
ним і павуки за старим диваном
і страх чи бува не їдять діток?

я була тут колись промовляю
в будинку з вікнами без шиб
забитими навхрест
чорний отвір дверей
зяє як рот старого коли він
кладає до нього синю
глевку картоплину

вірила як дитина
любила як дитина
не оцінюючи хто і скільки
за мене дасть
лиш прагнучи
все що маю комусь віддати

ось барвистий камінь з Карпат
ось троянда баби Пракседі
кілька кедрових зернят
від дядька із Кенігсбергу
все візьми
мій принце малий

бачила як дитина
у дзеркалі у загадці
хвилями голубого шовку

спомини відпливають
в нікуди

(2) ІНДІАНЦІ

ми гралися в індіанців
я була рожевий світанок
він перо соколине
під вишнею
наш вігвам і гойдалка
він казав ти завжди будеш
моїм світанком
а нам було по п'ять літ
і ми ще не ходили в школу
я не носила додому сонечок
а він не мав повен ранець хмар
із картону
пам'ятаю пізніше
він багато прогулював
а коли прийшов на урок
учитель запитав хто з нас
готовий повірити йому
коли він каже більше не буду
тиша
тоді підняла руку
я

а тепер мені майже п'ять по п'ять
чверть віку а йому
ніколи не буде п'ять по п'ять
і він давно не перо соколине
земля йому пухом
я не знаю чому він повисівся
але коли думаю про нього
згадую наш вігвам під вишнею
і гойдалку
на вітрі

(3) ДНІСТЕР

Я не пам'ятаю свого дитинства
інколи забуваю що робила вранці
а ти питаєш якого кольору плаття
любила носити вдесять

щоправда пригадую
як звали білявого хлопчика
з яким гралася в парку
ми їли торттики з заварним кремом

тепер я теж роблю крем
для племінників
слухай а той хлопчик
потонув у Дністрі
тому давай не будемо їхати на Дністер
я не хочу там плавати і сміятися
і ловити рибу на юшку
Саша так його звали
Саша яке жіноче ім'я
потім я зустріла багато інших саш
і ніколи не бачила більше
таких світлих кіс і усмішки
знаєш мені бракує людей які відходять
особливо тих дитячих приятелів
але про це ліпше мовчати
не згадувати що ми робили вранці
кого ми любили вчора

(4) ПАМ'ЯТЬ

Пам'ять
подумала я сьогодні
витекла як вода в умивальнику
залишилась біла площина
трохи холодно
дивно хто я?
довго йшла вулицею
не могла пригадати
де мій дім
вирішила зайти в той
що сподобається найбільше
але він був зайнятий
там оселився якийсь
художник
дивно я все таки думаю
то був мій дім

Львівська сага з незвичної перспективи

Вікторія Амеліна. Дім для Дома. – Львів: Видавництво Старого Лева, 2017.

Олег КОЦАРЕВ

Книжка Вікторії Амеліної «Дім для Дома», що з'явилася друком у «Видавництві Старого Лева», стала одним із найкращих і найоригінальніших втілень трендового останнім часом в українській прозі дискурсу родинних історій.

Нагадаю, що Амеліна досить гучно дебютувала кілька років тому романом «Синдром листопаду» (що також привернуло увагу, Вікторія «прийшла» до літератури зі сфери ІТ). Книжка продемонструвала м'яку самобутність таланту письменниці, її вміння вправно оперувати літературним матеріалом, поєднання невимушеності викладу з відданістю естетиці, «художність» із сильними та розмаїтими емоціями. Не буде перебільшенням поширити ці характеристики й на «Дім для Дома».

У фокусі нового роману – одна родина з військовим і літературним прізвиськом Цілик, котра мешкає у місті Львові. І родина, і місто тут дуже навіть не-

типові, нестереотипні. Вже бодай тому, що головними героями твору виявляються не корінні галичани, а переважно російськомовні приїжджі з умовного «Сходу» (від поляків з Росії до українців з «далекої» Харківщини). А їхню історію розповідати не читачам... пудель на ім'я Дом. Він теж потрапив до Львова випадково – перший господар віддав його Ціликам як непридатного до полювання.

Дом – співчутливий свідок, який, однак, майже ніколи не може по-справжньому допомогти своїм господарям, рішуче змінити хід подій. Добродушний пес, він зовсім не нагадує іншого, інфернального собаку цієї ж породи. А втім, чуття і передчуття має просто-таки дияволь-

ської сили. Через це, зокрема, він уміє показати Львів не просто красивим містом чи ідеалізованим осердям національної романтики. Місто Лева у книжці «Дім для Дома» – це край строкате нашарування культур і крові. Але не те радісне, вітальне, карнавальне, яке ми можемо знайти, до прикладу, в книжках Юрія Винничука. В Амеліної це нашарування важке і болюче, з гострим відчуттям страждань усіх і кожного (тут потрібно відзначити, що співчуття, співпереживання взагалі належить до провідних, наскрізних мотивів творчості письменниці). Такі обставини, однак, геть не заважають чотирилопом оповідачеві та його творчині регулярно виявляти почуття гумору.

Отже, на очах у пуделя розгортаються суперечливі події перших десятиліть української незалежності, у повітрі й у гаманцях вільнішає, а zarazом відкриваються таємниці минулого і теперішнього родини Ціликів. Родини з дуже непростим

життям, у якому є і незряча дитина, і дівчина, що втекла з дому, і хронічно нещасливі шлюби, і деспотична стара матір, і «заховані» від самих себе сюжети про репресії та Голодомор... А єдиний чоловік серед Ціликів, колишній військовий льотчик, має і значно екстравагантнішу таємницю: на своїй дачній ділянці він переховує в теплиці справжній бойовий літак.

Перед читачами на цьому, сказати б, історико-мемуарному тлі проходять психологічно важливі події. Різного роду суспільні та індивідуальні, внутрішні ініціації зовсім маленьких і старших дівчат. Криза середнього віку інтелігентної пострадянської жінки, що навіть приводить її в одне ліжко з бандитом, колишнім однокурсником. Процеси старіння. Спроби радикально змінити життя за допомогою давнього доброго методу «світ за очі». Повільне притирання львів'ян «приїжджих» і львів'ян «місцевих», яке під кінець книжки закінчиться навіть прихованою взаємною симпатією колишнього радянського офіцера та колишнього упівця...

Пес і дехто з його господарів встигнуть навіть побувати на Майдані (ще на «помаранчевому»). А наприкінці вони вперше за тривалий час повинні знову зібратися всі разом – і, можливо, їм вдасться з'ясувати все нез'ясоване та сказати все неказане.

Книжка Вікторії Амеліної має і належний психологізм, і добрячий культурологічний контекст. Останній дає чимало натяків і «дверей», від яких цікаві читачі можуть розпочинати вже власні дослідження нашої плутаної історії, чи, краще сказати, наших плутаних історій. Від пошуку слідів евакуйованого наприкінці війни «польського» Львова до не вельми охоче акцентованих у нас сьогодні трагедій нацистських концтаборів на кшталт того, що був у львівській-таки Цитаделі.

«Дім для Дома» демонструє формальну, емоційну гнучкість і навіть вишуканість (у цьому сенсі хіба мовна тканина тут дещо поступається рівнем тієї самої гнучкості), широту тематики і мотивів. Роман беззаперечно мусить входити в список головних літературних досягнень 2017 року, що минає. □

Ален Безансон
Свята Русь / пер. із франц. Т. Марусика

Київ: КЛЮ, 2017. – 112 с.
Ціна: 87,00 грн.

Чому кажуть «свята Русь» і не кажуть «свята Франція», «свята Німеччина», «свята Італія»? Чому кажуть «вічна Росія»? Вона не така давня і сильно змінилася. Чому, коли мова заходить про роман Толстого, п'єсу Чехова чи балет Чайковського, вживають вислів «російська душа»? Чому цю душу називають «містичною»? Коли і за яких обставин «викликаються» на авансцену історії міфологеми «Москва – Третій Рим», «Свята Русь»?

Анатолій Бабинський
Історія УГКЦ за 90 хвилин

Київ: Свічадо, 2017. – 144 с.
Ціна: 65,00 грн.

У виданні стисло та інформативно описано основні віхи історії постання, розвитку та сьогодення Української греко-католицької церкви. Популярний виклад матеріалу, ілюстрації, схема та мапи дозволять сформуувати узагальнене, але не поверхнєве уявлення доволі складної історії, яку судилося пережити греко-католикам України. Для широкого кола зацікавлених.

Казимир Малевич: автобіографічні записки 1918–1933

Київ: Родовід, 2017. – 96 с.
Ціна: 224,00 грн.

Книга має розпочати серію видань автобіографій мистців. Вибір спогадів Казимира Малевича першим текстом не випадковий – ці записи часто згадуються, коли йдеться про зв'язок художника з Україною. Для дослідників вони лишаються основним джерелом свідчень про раннє життя мистця. Водночас це захопливий, живописний текст. Малевич із гумором згадує свої дитячі та юнацькі роки, родину, друзів, навчання і все, що допомогло йому стати художником.

Олег Рарицький
Партитури тексту і духу (Художньо-документальна проза українських шістдесятників)

Київ: Смолоскип, 2016. – 488 с.
Ціна: 130,00 грн.

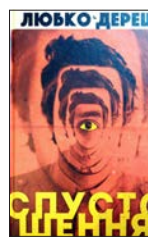
Науковець системно-аналітично вивчає метажанр художньо-документальної прози українського шістдесятництва як сегмента цілісного літературного процесу головно другої половини ХХ століття, але також і століття нового – аж до нашого часу. Пропонується авторська концепція метажанрової моделі нефікційної літератури. Увага сфокусована на генезі, енологічній типології та модифікаційних тенденціях, оригінальній поетиці цього типу письменства.

Ірина Жиленко
Євангеліє від ластівки. Вибрані поезії

Київ: А-ба-ба-га-ла-ма-га, 2017. – 384 с.
Ціна: 75,00 грн.

«Хто вам казав, що віршами треба боротися? Я ними співаю», – казала вона і змережувала свої зошити безтурботно-сонячною поезією з романтичним хмелем київської старовини і чистих почувань. Проте ревнива доля українського поета підстергла і її: наприкінці життя сонячна енергія Ірини Жиленко перебродила в гіркі меди внутрішньої самотності, які перелилися в рядки високих поетичних вартостей.

Любка Дереш
Спустошення

Київ: Видавництво Анетти Антоненко, 2017. – 376 с.
Ціна: 224,00 грн.

Реставрація імперії і проєкт надлюдини, воля й обумовленість, герої креативного класу і нова Орда, що жене своїх коней із розверзлених надр свідомості. Спустошення ширить світлом... Новий роман культового українського письменника Любка Дереша «Спустошення» – про межу, з-за якої не повертаються.

Борис Віан
Серцедер / пер. з франц. Дарії Бібікової

Київ: Вавилонська бібліотека, 2017. – 176 с.
Ціна: 142,00 грн.

Роман розповідає історію психіатра Жак-Мора, який приїздить у глуху місцину серед фантасмагоричних пейзажів. Молодий лікар допомагає при пологах Клементині, яка народжує химерних трійнят, і залишається в її домі, плануючи здійснити небувалий психоаналітичний експеримент. Завдяки блискучій іронії автора похмурий, абсурдний та сюрреалістичний світ перетворюється на цікаву інтелектуальну пригоду.

Джейсон Р. Бріггс
PYTHON для дітей. Веселий вступ до програмування / пер. з англ. Олександри Гординчук

Львів: Видавництво Старого Лева, 2017. – 400 с.
Ціна: 246,00 грн.

Ця книжка легко та невимушено допоможе вивчити основи однієї з найпопулярніших сучасних мов програмування – Python, що завдяки простоту і зрозумілому синтаксису особливо пасує для новачків. Крок за кроком, на простих та дотепних прикладах та з допомогою смішних завдань ви зможете пізнати тонкощі мови Python.

Ці та багато інших книжок українською мовою можна придбати у книгарні «Смолоскип» за адресою: Київ, вулиця Межигірська, 21 (поруч зі станцією метро «Контрактова площа»)

Будемо вдячні Вам за надіслану інформацію про події громадсько-політичного та культурного життя молоді!

Думки авторів публікацій у «Смолоскипі України» не завжди збігаються з точкою зору редакції

«Смолоскип України»
Щомісячний часопис
творчої молоді України

Засновник – видавництво «Смолоскип»

Свідоцтво про реєстрацію
КВ № 2032 від 17.06.96 р.

Голова редколегії:
Олег Коцарев
Редаційна колегія:
Петро Вознюк,
Ростислав Семків

E-mail: mbf.smoloskyp@gmail.com, http://www.smoloskyp.org.ua
E-mail книгарні «Смолоскип»: knyharnia@smoloskyp.org.ua

Адреса редакції:
Видавництво «Смолоскип»
04071, Київ, вул. Межигірська, 21
☎ (044) 425-23-93
☎ і факс: (044) 463-78-52

Віддруковано в
ТОВ ПК «Інтерекспресдрук»
м. Київ, вул. Сім'ї Сосніних, 3

Замовлення № 730
Тираж 1500 прим.